

Ružena Deutschová Szülei És Testvérei

A fénykép az udvarunkban készült, Felsőszeliben 1936-ban. Nem emlékszem már, ki készítette, de annyit tudok, hogy édesanyám készítette, aki aztán szétküldte az összes hozzátartozónknak. A kép Prágából került vissza hozzám, Tevlovits Etelkától, édesapám húgától. A felvétel megőrökíti az egész családukat. A legfiatalabb testvérem, Miksa csak 1940-ben született, tehát őt még nem láthatjuk. Az alakok sorrendje -- a felső sorban jobbról balra első a Benci testvérem, mellette ül az édesapám az édesanyámmal, aki a Gizikét tartja a karján. Gizike és édesanyám után én és a Hana vagyunk láthatóak. Az alsó sorban jobbról balra Sára, Eszti, Mancsi és Sauli következik.

Kárpátalján nagy volt a szegénység. Mi 1933-ban, illetve 1934-ben Felsőszelibe költöztünk. Az én bácsim, apámnak a bátyja a Singer cégnél volt alkalmazva mint kereskedelmi utazó. Beutazta egész Csehszlovákiát. Tudomására jutott, hogy Felsőszeliben van egy zsidó iskola, de nem volt meg a kellő létszám arra, hogy állami támogatásban részesüljenek. Mi, gyerekek, akkor már hatan voltunk, és hárman jártunk iskolába. Az előírt létszám meglett, így a felsőszeli zsidó iskola is megkapta az állami támogatást.

Nyolc testvérem volt. A legidősebb testvérem, Benő és a legfiatalabb, Miksa között tizenöt év korkülönbség van. Benő, Hana, Sári, Mancsi és Eszti Dombón született. Sándor és Gizike Felsőszeliben, Miksa pedig Galántán született. A kisebbik testvéreimre csak homályosan emlékszem, ugyanis aránylag keveset voltam velük. Édesanyám a nyári szünetben elvitte magával a kicsiket a nagymamához Dombóra, így három hónapig nem is láttam őket.

Benő, a legöregebbik testvérem nagyon szorgalmas gyerek volt. Szencen kitanulta a szabómesterséget. Amikor apa bevonult munkaszolgálatba, akkor ő tartotta el a családot, akkor már Pesten dolgozott a műhelyben. Anyu imádta őt. A második világháború alatt hunyt el.

A legtöbb időt a húgommal, Hanával töltöttem. Felsőszeliben, a házunk mögött folyott a Dudvág. Télen a befagyott vízen korcsolyáztunk. A korcsolyát apa faragta fából. Szánkóztunk, nyáridőben kalászt szedtünk, mert anyánk baromfit nevelt. Egész nyáron dolgoztunk a szünidő alatt.

A második lánytestvérem, Sárika, akit mi Sárának hívtunk, nagyon okos és szép kislány volt. Már hatéves korában verseket írt. Esztikére és Mancira már nem nagyon emlékszem. Sándor, akit Salamonnak, illetve Saulinak szólítottunk, 1935 telén született. Szép gyerek volt. A sóletot ő szokta széthordani a péktől a jó módúaknak. Mindig kapott érte pár fillért. Anyunak a születésnapjára tévedésből fakanalat vett, de ő messziről boldogan kiáltozta, hogy ajándékba sótartót vett. Sokáig szórakoztunk rajta, még a mai napig is nevetek rajta. Gizikével és Miksával sajnos, nincs közös emlékem. A legfiatalabb testvérem, a Miksa csak négy éves volt, amikor anyával, Sárival, Mancival, Eszterrel és Sándorral elgázosították.

Felsőszeliben közös udvarban laktunk egy öreglánnyal, Paula kisasszonnyal és egy evangélikus családdal, a Kozákékkal. Paula kisasszonynak volt egy kis textilüzlete. Ha valamire szüksége volt, minket, a gyerekeket küldött el, és mi elfutottunk. Kozák úr ács volt. Három családja volt, két lány és egy fiú. Annak ellenére, hogy a szülők jó viszonyban voltak, mégsem látogatták egymás otthonát. Kölcsönösen tiszteltük egymás vallását. A Kozákék például, mikor öltek, akkor beletették a kenyérkosárba a lisztet, tojástart és egy élő kacsát. Úgy hozták át, hogy ez az ölés. Karácsonyra vagy húsvétra nekünk mindig gyümölcsöt adtak meg diót. Soha nem adtak kalácsot, mert tudták, hogy azt mi nem esszük meg, nem ehetjük meg, mivel nem kóser. Arra emlékszem, hogy tiszteletben tartották a vallásunkat. Az udvar tágas volt. Volt egy kertünk, amit bedolgoztunk. Anyám baromfit és kacsát is nevelt. Az udvar mögött már a Dudvág folydogált.

Minden reggel mosakodnunk kellett egy spanyolfal mögött. Ott volt a lavór, benne a víz. Amíg az összes gyerek megmosakodott, egy ideig ez eltartott. Egymás után került ránk a sor. Egyszer egy héten fürödtünk egy fakádban. Anya megmelegítette kint a vizet, de persze nem mindenki kapott frisset, csak hozzá lett öntve a meleg víz. Nyáron péntek délután fürödtünk, télen pedig csütörtökön, mivel télen hamarabb jön be a sábesz.